

การอนุรักษ์และการนำไปใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืชในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภาคใต้ตอนล่าง

นายดา คำอำไพ^{/1} โนรี อีสมะแอ^{/2} ณัฐภา ตีรักษา^{/3} สมพล นิลเวศน์^{/1} โสพล ทองรักทอง^{/2}
วิชิต ตรีพันธ์^{/3} นายบรรเทา จันทร์พุ่ม^{/4} เพ็ญทิพย์ ณ พัทลุง^{/4} ศักดิ์โสภณ อังสกุล^{/4} ธัชชาวิทย์ สระโน^{/4}

บทคัดย่อ

โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเขตภาคใต้ตอนล่าง ที่รับผิดชอบโดยสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 จังหวัดสงขลา ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี 2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสภาพป่าดั้งเดิมให้คงสภาพมากที่สุด ปกป้องพันธุ์พืชพื้นเมืองในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์พืชหายาก หรือพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ รวมทั้งพืชที่ไม่ใช่พืชเศรษฐกิจ ให้คงอยู่สำหรับการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพันธุ์ต่อไป โดยมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวดังนี้ 1) การปกป้องรักษาพันธุ์กรรมพืชที่เป็นป่าธรรมชาติ ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง 296 ไร่ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา 200 ไร่ 2) การสำรวจรวบรวมพันธุ์กรรมพืช โดยมีการเก็บรวบรวมพันธุ์พืชทั้งเมล็ดและท่อนพันธุ์ของพืชพื้นเมือง 3) การปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช ไม้ผลเมืองร้อนและ พืชผักพื้นเมือง ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง พืชสมุนไพร ผักพื้นเมือง และไม้หอม ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา กล้วยไม้พื้นเมือง หม้อข้าวหม้อแกงลิง หวาย กระตือ กระพ้อ ปาล์มบังสุริย และปาล์มจิบ โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส มีพื้นที่ทั้งหมด 66 ไร่ มีพืช 226 ชนิด/พันธุ์ 4) การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมดาหลา และหมากแดง ได้มีการศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ของดาหลา และหมากแดง การผลิตดาหลาเป็นไม้ตัดดอก ได้ผลผลิต ประมาณ 25,000 ดอกต่อไร่ต่อปี จำหน่ายในราคาดอกละ 2 บาท 5) การพัฒนาพันธุ์ ศูนย์วิจัยพืชสวนตรังได้มีการรวบรวมพันธุ์ดาหลา และขมิ้นชัน แล้วคัดเลือกพันธุ์ได้เป็นพันธุ์แนะนำ คือ ดาหลา 5 พันธุ์ (พันธุ์ตรัง 1-5) และขมิ้นชัน 2 พันธุ์ (พันธุ์ตรัง 1 และ 84-2 6) การสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ด้วยการให้แปลงปลูกและแปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช เป็นแหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืช ความสำคัญและการใช้ประโยชน์จากพืช แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งมีผู้เข้ามาเยี่ยมชม เฉพาะปี 2557 จำนวน 801 คน และ 7) การสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาสได้มีการแจกต้นพันธุ์ดาหลาปีละ 150 กอ และหมากแดง ปีละ 500 ต้น ส่วนศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ได้มีการอบรมหลักสูตรการขยายพันธุ์พืชแก่นักเรียนและครู จำนวน 87 คน ในปี 2557 พร้อมกับสนับสนุนพันธุ์ไม้หอมให้กับโรงเรียนจำนวน 130 ต้น

^{/1} ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ^{/2} ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส ^{/3} ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา ^{/4} สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8

คำนำ

ความเป็นมา

พระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชโองการ วันที่ 12 ตุลาคม 2543 ในการประชุม สวนพฤษภาคมโรงเรียน ณ อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ความตอนหนึ่งว่า โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้เริ่มต้นขึ้นราวปีพุทธศักราช 2535 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่างๆ และ บุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพืชพรรณต่างๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้ และเพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่างๆ บุคคลต่างๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถ ร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการ ไปก้าวหน้าเป็นประโยชน์ในทางวิชาการได้

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีกรอบการดำเนินงาน 3 กรอบ และมี 8 กิจกรรม คือ 1) กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร ประกอบด้วย กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช และการปลูกรักษาพันธุกรรมพืช 2) กรอบการใช้ประโยชน์ มีกิจกรรม คือ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากพันธุกรรมพืช ศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช และ 3) กรอบการสร้างจิตสำนึก ประกอบด้วยกิจกรรม การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และการสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เช่น งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เป็นต้น

การสนองพระราชดำริ/การเข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง กรมวิชาการเกษตร โดย สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 และศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริ โดยการพัฒนาอาศัยความโดดเด่นของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิสังคม เน้นการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชท้องถิ่น จนถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนา ที่สร้างความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนราชการ สถาบันการศึกษา จังหวัด และเกษตรกร ตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์

เพื่อปกป้องพันธุกรรมพืช สำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช การปลูกรักษาพันธุกรรมพืช อนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากพันธุกรรมพืช ศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และการสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ในภาคใต้ตอนล่าง

ขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน

ดำเนินการตาม 3 กรอบ รวม 7 กิจกรรม คือ ดังนี้

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

1.1 กิจกรรมปลูกผักพันธุ์กรรมพืช ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา พื้นที่ธารโต โดยมีการดำเนินการดังนี้ คือ ทำการอนุรักษ์ป่าดั้งเดิมให้คงสภาพตามธรรมชาติ ไม่มีการตัดทำลาย ทำรั้วล้อมรอบพื้นที่ ทำแนวกันไฟ สำรวจพรรณไม้ที่มีอยู่ในป่า และติดป้ายชื่อประจำต้น

1.2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส คือ มีการดำเนินการเก็บรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์พืชพื้นเมืองภาคใต้ ในรูปของเมล็ด และ/หรือกิ่งพันธุ์จากถิ่นเดิม มาปลูก

1.3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส คือ มีการนำพันธุ์พืชที่เก็บรวบรวมมาปลูกเป็นแปลง

2. กรอบการใช้ประโยชน์

2.1 กิจกรรมอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช จัดทำข้อมูลพันธุ์กรรมพืช การศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ สัณฐานวิทยา

2.2 กิจกรรมวางแผนและพัฒนาพันธุ์พืช ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ได้มีการรวบรวมพันธุ์ตาลาและขมิ้นจากแหล่งต่างๆ มาศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิต เพื่อให้ได้พันธุ์ดีสำหรับแนะนำแก่เกษตรกร

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก

3.1 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช มีการใช้แปลงปลูกพันธุ์กรรมพืช และแปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช เป็นแหล่งเรียนรู้ชนิดพันธุ์พืช ความสำคัญ และการใช้ประโยชน์จากพืชชนิดต่างๆ แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน และร่วมจัดนิทรรศการเกี่ยวกับพันธุ์พืชในแปลงอนุรักษ์

3.2 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ได้มีการฝึกอบรมการขยายพันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์แก่นักเรียน และสนับสนุนให้นักศึกษาที่มารับการฝึกงานได้ศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ของพืชที่อนุรักษ์ไว้ และมอบพันธุ์ไม้ให้กับโรงเรียน ส่วนราชการ และประชาชน เพื่อส่งเสริมให้มีการปลูกและเพิ่มปริมาณชนิด/พันธุ์พืชให้มากขึ้น

เวลาและสถานที่ดำเนินการ

ระยะเวลาดำเนินการ 2535-2558 สถานที่ดำเนินงาน ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8

ผลและวิจารณ์ผลการดำเนินงาน

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

1.1 การปกป้องพันธุ์กรรมพืช ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง มีพื้นที่ปกป้องพันธุ์กรรมพืช 296 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นที่ดอนแบบลอนคลื่น ดินเหมาะสมกับการปลูกไม้ยืนต้น สภาพพื้นที่เดิมเป็นป่าธรรมชาติที่เสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์ของชุมชนก่อนที่จะมีการจัดตั้งศูนย์วิจัยในปี 2531 การปกป้องรักษาอาศัยการจัดทำรั้วลวดหนามล้อมรอบพื้นที่ เป็นความยาวประมาณ 7 กิโลเมตร และซ่อมแซมส่วนที่เสียหายทุกปี ทำแนวกันไฟรอบพื้นที่ กว้างประมาณ 5 เมตร ยาว 7 กิโลเมตร ทำทางเดินเข้าไปในพื้นที่ความยาวประมาณ 1 กิโลเมตรเพื่อประโยชน์ในการสำรวจ และสำรวจพรรณไม้ ตัดป้ายชื่อประจำต้น พร้อมวัดจุดพิกัดต้น จำนวน 40 ชนิด ส่วนที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา มีพื้นที่ปกป้องพันธุ์กรรมพืช 200 ไร่ พื้นที่อำเภอธารโต สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ป่าเชิงเขา เป็นป่าธรรมชาติ ดินเหมาะสมกับการปลูกไม้ยืนต้น ไม่มีการบุกรุกมากนัก แต่มีปัญหาจัดการเนื่องจากอยู่ในเขตที่มีความเสี่ยงสูงด้านความปลอดภัย การปกป้องรักษาจึงอาศัยการทำความเข้าใจกับชุมชน (ตารางที่ 1)

1.2. การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช

การดำเนินงานได้เก็บรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์พืชพื้นเมืองภาคใต้ ในรูปของเมล็ดและ/หรือกิ่งพันธุ์จากถิ่นเดิม มาปลูกไว้ในแปลงรวบรวมพันธุ์ภายในศูนย์วิจัย

1.3 การปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ 2 ซึ่งได้มีการปลูกพันธุ์พืชในแปลงรวบรวมพันธุ์ภายในศูนย์วิจัย ดังนี้

1.3.1 ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง มีการปลูกรักษาพันธุ์ไม้ผลเมืองร้อน มีพันธุ์ไม้ผลเมืองร้อนจำนวน 55 ชนิด พื้นที่ 15 ไร่ เช่น เนียน (*Diospyros diepenhorstii* Miq.) อินจัน (*Diospyros decandra* Lour.) เอาะ (*Arthocarpus elasticus* Rienw. ex Blume) จันทเทศ (*Myristica fragans* Houtt.) ก่อข้าว (*Astansopsis inermis* Mige) คอแลน (*Nephelium hypoleucum* Ku) จำปูลิง (*Baccaurea kunstleri* King ex Gage) ประ (*Elateridspernum tapos* Bl.) ปอมะโรง (*Sterculia foetida*) มะดัน (*Garcinia schomburgkiana* Piere.) มะไฟ (*Baccaurea ramiflora* Lour.) กล้วยหมูส้ม (*Uvaria grandiflora* Roxb. Ex Hornem) ขนุนป่า (*Arthocarpus* sp.) ตะขบ (*Flacourtia rukam* Zoll & Moritzi) ตะลิงปริง (*Averrhoa bilimbi* L.) มะกรูดหวาน (*Citrus* sp.) มะพุด (*Garcinia dulcis* Kurz)

ปลูกรักษาพันธุ์ผักพื้นเมือง มีพันธุ์ผักพื้นเมืองที่เป็นไม้ยืนต้น จำนวน 60 ชนิด พื้นที่ 5 ไร่ เช่น ยาย ถีบหลาน (*Phyllanthus oxyphyllus* Miq.) หมากหมก (*Lepionurus sylvestris* Blume) หมวย (*Miromelum minutum* Wright & Am) ทำมั่ง (*Litsea petiolata* Hook.f.) ผักหวานป่า (*Champereia manillana*) ชะมวงช้าง (*Garcinia atroviridis*) เล็บครุฑใบฝอย (*Polyscias fruiticosa* Harms) ตาเป็ดตาไก่ (*Ardisia fulva* var. *ciliate* Fletcher) กุ่มน้ำ (*Crateva magna* (Lour.) DC) ส้มป่อย (*Acacia concinna*) ส้มเฒ่า (*Antidesma ghaesem billa* Gaerth.) เสม็ดขุน (*Syzygium gratum* var. *gratum*) พ้อ (*Licuaha spinosa* Thumb.) ผักเหลียง (*Tournefortia ovata* Wall.ex

G.Don. S.) นกนอน (*Cleistanthus polyphyllus* F.N. Williams) มะปริง (*Bouea oppositifolia* Meisn.) จิกนา (*Barringtonia acutangula*) มะมุด (*Mangifera foetida* Lour.) แพบ (*Hymenocardia punctata* Wall. Ex. Lindl.)

1.3.2 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา พื้นที่ธารโต มีการปลูกรักษาพันธุ์สมุนไพร่ พื้นที่ 3 ไร่ มีพันธุ์พืชสมุนไพร่จำนวน 81 ชนิด เช่น ลำเจียก พิลังกาสา กระวาน ชุมเห็ดเทศ อ้อยแดง มะแว้งเครือ ประคำดีควาย ข่อย สลอด ว่านสากเหล็ก กระทือ เร่ว ขมิ้นขาว เป็นต้น และการปลูกรักษาพันธุ์ความหลากหลายไม้ผล พื้นที่ 3 ไร่ มีพันธุ์ไม้ผลพื้นเมือง 9 ชนิด ได้แก่ เตยหน่า น้อยหน่า มะไฟ รังแซ ส้มแขก จำปูลิง น้อยโหนด และมะขามคางคก (อัมพวา) โดยเฉพาะส้มจุกรวบรวมไว้หลากหลายสายพันธุ์ที่แตกต่างกัน สามารถนำไปเป็นฐานพันธุ์กรรมเพื่อการปรับปรุงพันธุ์ได้

1.3.3 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส การปลูกรักษาพันธุ์พืชในพื้นที่รวม 16 ไร่ ได้แก่ กล้วยไม้พื้นเมือง ปลูกกล้วยไม้พื้นเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกะระกะร้อน จำนวน 60 ต้น พันธุ์หม้อข้าวหม้อแกงลิง มี 2 ชนิด คือ พันธุ์ใบใหญ่ และพันธุ์ใบเล็ก จำนวน 50 ต้น พันธุ์หวาย มี 9 ชนิด ได้แก่ หวานน้ำผึ้ง หวานหนามขาว หวานข้อดำ หวานโป่ง หวานตะค้าทอง หวานน้ำ และหวายข้าวสาร พันธุ์กระทือ มี 2 ชนิด จำแนกตามสีดอก ได้แก่ สีแดง และสีเหลือง จำนวน 40 กอ พันธุ์ปาล์มบังสุรย์ มี 50 ต้น พันธุ์กระทือ มี 30 กอ และพันธุ์ปาล์มจีบ มี 30 ต้น

2. กรอบการใช้ประโยชน์

2.1 กิจกรรมอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช และจัดทำข้อมูลพันธุ์กรรมพืช

2.1.1 การศึกษาลักษณะประจำพันธุ์พืช ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ สันฐานวิทยา ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา ได้มีการศึกษาลักษณะประจำพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์ พืชหลายชนิด เช่น มะม่วงแก้วแดง (*Mangifera indica* L.) มะม่วงเบา (*Mangifera indica* L.) ส้มจี๊ด (*Citrus japonica* Thumb.) ลองกองป่า (*Lansium domesticum* Corr.) เงาะป่า (*Nephelium lappaceum* L.) และมะไฟป่า (*Baccaurea ramiflora* Lour.) เป็นต้น ตัวอย่างลักษณะประจำพันธุ์พืชที่น่าสนใจ

1) มะม่วงเบา ชื่อวิทยาศาสตร์: *Mangifera indica* L. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ต้น : เป็นไม้ยืนต้น เปลือกเรียบ สีนํ้าตาลอมเทา มีสีขาวแต้มเป็นปื้น ต้นสูง 3.0-8.5 เมตร ทรงพุ่มกว้าง 1.5-4.0 เมตร สูง 1.0-5.0 เมตร ลำต้นสูง 1.0-5.0 เมตร เส้นรอบวงลำต้น 17.0-56.0 เซนติเมตร ใบ : เป็นใบเดี่ยว รูปหอก โคนใบแหลม ปลายใบเรียวแหลม แผ่นใบเรียบ ขอบใบเรียบ เห็นเส้นใบชัด สีเขียว มีขนาดกว้าง 5.7-8.8 เซนติเมตร ยาว 19.9-30.4 เซนติเมตร ก้านใบกว้าง 0.1-0.4 เซนติเมตร ยาว 3.7-8.2 เซนติเมตร ดอก: เป็นดอกช่อ แบบแยกแขนง ออกที่ปลายกิ่งรอบทรงพุ่ม เป็นดอกสมบูรณ์เพศ แต่ดอกตัวผู้เป็นดอกที่เกสรตัวเมียไม่พัฒนา ดอกบานมีขนาด 0.5-0.7 เซนติเมตร มีกลีบดอกสีเหลือง กลางกลีบส่วนโคนมีสีเหลืองเข้ม มี 5 กลีบ และมีเกสรตัวผู้ 1 อัน

ผล: เป็นผลเดี่ยว ที่เป็นข้อ มี 5-15 ผลต่อข้อ รูปไข่กลับ ไหล่ผลด้านท้องผลนูนเล็กน้อย ผลดิบสีเขียว สุกสีเหลือง
 งามส้ม เนื้อสีเหลืองอมส้ม มีขนาดกว้าง 4.7-5.5 เซนติเมตร ยาว 5.8-6.8 เซนติเมตร หนา 4.0-4.4 เซนติเมตร มี
 น้ำหนัก 60-100 กรัมต่อผล เมล็ด: มีเปลือกแข็งหุ้ม มีเสี้ยนเล็กน้อย รูปร่างกลมรี มีขนาด กว้าง 2.9-3.5
 เซนติเมตร ยาว 4.2-5.3 เซนติเมตร หนา 1.5-1.9 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 10.0-20.0 กรัมต่อเมล็ด

2) ส้มจี๊ด ชื่อวิทยาศาสตร์: *Citrus japonica* Thumb. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ต้น : เป็นไม้
 ต้นขนาดเล็ก เปลือกสีเขียวอมน้ำตาล มีลายสีน้ำตาลดำเป็นสันนูนขึ้นเล็กน้อย ลำต้นและกิ่งก้านไม่มีหนาม กิ่งที่
 แตกใหม่จะมีหนามแหลมที่ซอกใบ ต้นสูง 2.5-3.0 เมตร ทรงพุ่มกว้าง 1.5-2.5 เมตร ใบ : เป็นใบประกอบ 1 ใบ
 แผ่นใบรูปรี โคนใบสอบแหลม ปลายใบแหลม แต่อาจมีรอยเว้าตื้นที่ปลายใบ เป็นคลื่นเล็กน้อย ขอบใบหยัก
 สีเขียวเป็นมัน มีกลิ่นหอมอ่อนๆ มีขนาดกว้าง 3.7-5.8 เซนติเมตร ยาว 5.6-9.2 เซนติเมตร โคนใบส่วนที่มีปีก
 กว้าง 0.1 เซนติเมตร ยาว 0.6-1.7 เซนติเมตร และก้านใบกว้าง 0.1 เซนติเมตร ยาว 0.2-0.5 เซนติเมตร ดอก :
 เป็นดอกเดี่ยว หรือเป็นข้อแบบข้อกระจะสั้น มี 1-5 ดอกต่อข้อ เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม
 ดอกบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.6-3.3 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงสีขาวอมเขียว เชื่อมติดกัน ส่วนปลายแยกเป็น 5 แฉก
 กลีบดอกมี 5 กลีบ รูปขอบขนาน ปลายมน-แหลม มีขนาดกว้าง 0.4-0.6 เซนติเมตร ยาว 1.1-1.8 เซนติเมตร
 เกสรตัวผู้ 19-23 อัน อับเรณูสีเหลือง ผล : เป็นผลเดี่ยว กลมแป้น ผิวเรียบ มีต่อมน้ำมันจำนวนมาก มีกลิ่นหอม
 ปอกเปลือกได้ง่าย มีขนาดกว้าง 2.7-3.9 เซนติเมตร ยาว 2.4-3.1 เซนติเมตร หนา 2.7-3.8 เซนติเมตร มีกลีบ 7-9
 กลีบต่อผล น้ำหนักผล 13.8-17.5 กรัมต่อ เนื้อสีเหลืองทอง น้ำส้มมีรสเปรี้ยว เมล็ด: รูปหอก-กลม ผิวเรียบ สีขาว
 นวล มี 5-12 เมล็ดต่อผล

2.1.2 การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์

1) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์ดาหลา ดำเนินการรวบรวมและปลูกร่วมกับพืชอื่นๆ ใน
 เนื้อที่ จำนวน 9 ไร่ ณ โครงการสวนยางเขาสำนัก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส งานวิชาการเกษตร
 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และโครงการสวนยางทักษิณราชินีเวสต์ จำนวน 300 กอ ซึ่งสามารถจำแนก
 ตามสีดอกมี 3 สี ได้แก่ ดอกสีแดง ดอกสีชมพู และดอกสีขาว และมีทั้งพันธุ์ที่มีใบเขียว และพันธุ์หน้าใบ
 เขียวหลังใบแดง สามารถผลิตดอกได้ 25,000 ดอกต่อไร่ต่อปี นอกจากนี้ได้ให้บริการแก่ หน่วยงานราชการ ได้แก่
 สำนักงานต่างๆ ที่ว่าการอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียน ในเขตพื้นที่
 จังหวัดนราธิวาส ภาคเอกชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป

2) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์หมากแดง ดำเนินการรวบรวมและปลูกร่วมกับพืชอื่น ๆ ใน
 เนื้อที่ จำนวน 5 ไร่ ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส และงานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
 พิกุลทองฯ ได้มีการขยายพันธุ์ต้นหมากแดงด้วยการแยกหน่อแล้วนำไปชำไว้ในถุงเพาะ จำนวน 100 ต้น/ปี เพื่อ
 นำไปปลูกประดับสถานที่ ได้มีหน่วยงานราชการ สถานศึกษา ภาคเอกชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป นำต้น
 พันธุ์หมากแดงไปปลูก จำนวน 100 ต้น/ปี ประกอบด้วย หน่วยงานราชการ ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอ เทศบาล
 องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวน 40 ต้น/ปี สถานศึกษา ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก

โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยม กศน. ในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวน 30 ต้น/ปี ภาคเอกชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป จำนวน 50 ต้น/ปี

2.2 กิจกรรมวางแผนและพัฒนาพันธุ์พืช

ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ได้นำความหลากหลายของพันธุ์กรรมดาหลาและขมิ้นจากแหล่งต่างๆ มาศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิต และมีการนำพันธุ์มาพัฒนาพันธุ์พืชจนได้พันธุ์แนะนำ คือ ดาหลา 5 พันธุ์ และขมิ้นชั้น 2 พันธุ์ คือ

2.2.1 ดาหลาพันธุ์แนะนำ ได้แก่

1) ดาหลาพันธุ์ตรัง 1 มีอายุตั้งแต่ปลูกโดยใช้เหง้าถึงออกดอกประมาณ 12 เดือน มีหน่อใหม่ประมาณ 43 หน่อต่อกอต่อปี อายุการเก็บเกี่ยว หลังจากแทงช่อดอกถึงเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 30% 47 วัน เก็บเกี่ยวเมื่อบาน 50% 51 วัน และเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 80% 54 วัน ลักษณะเด่น คือ ช่อดอกสีขาว หรือ While 155 A โดยใช้แผ่นเทียบสี RHS colour chart ผลผลิตเฉลี่ย 39 ดอกต่อกอต่อปี (เมื่ออายุ 3 ปี หลังปลูก) เมื่อตัดขณะดอกบาน 30%, 50% และ 80% จะมีอายุการปักแจกันได้นาน 7 วัน

2) ดาหลาพันธุ์ตรัง 2 มีอายุตั้งแต่ปลูกโดยใช้เหง้าถึงออกดอกประมาณ 12 เดือน มีหน่อใหม่ประมาณ 28 หน่อต่อกอต่อปี อายุการเก็บเกี่ยว หลังจากแทงช่อดอกถึงเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 30% 47 วัน เก็บเกี่ยวเมื่อบาน 50% 51 วัน และเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 80% 57 วัน ลักษณะเด่น คือ ช่อดอกสีบานเย็น หรือ Red Purple 58 B โดยใช้แผ่นเทียบสี RHS colour chart ให้ผลผลิตเฉลี่ย 40 ดอกต่อกอต่อปี (เมื่ออายุ 3 ปี หลังปลูก) เมื่อตัดขณะดอกบาน 30%, 50% และ 80% จะมีอายุการปักแจกันได้นาน 8 วัน

3) ดาหลาพันธุ์ตรัง 3 มีอายุตั้งแต่ปลูกโดยใช้เหง้าถึงออกดอกประมาณ 12 เดือน การแตกกอ มีหน่อใหม่ประมาณ 43 หน่อต่อกอต่อปี อายุการเก็บเกี่ยว หลังจากแทงช่อดอกถึงเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 30% 49 วัน เก็บเกี่ยวเมื่อบาน 50% 55 วัน และเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 80% 60 วัน ลักษณะเด่น คือ ให้ผลผลิตเฉลี่ย 107 ดอกต่อกอต่อปี (เมื่ออายุ 3 ปี หลังปลูก) ช่อดอกสีแดง หรือ Red 47 B โดยใช้แผ่นเทียบสี RHS colour chart เมื่อตัดขณะดอกบาน 30%, 50% มีอายุการปักแจกันได้นาน 8 วัน และตัดขณะดอกบาน 80% มีอายุการปักแจกันได้นาน 7 วัน

4) ดาหลาพันธุ์ตรัง 4 มีอายุตั้งแต่ปลูกโดยใช้เหง้าถึงออกดอกประมาณ 12 เดือน มีหน่อใหม่ประมาณ 53 หน่อต่อกอต่อปี อายุการเก็บเกี่ยว หลังจากแทงช่อดอกถึงเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 30% 41 วัน เก็บเกี่ยวเมื่อบาน 50% 47 วัน และเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 80% 52 วัน ลักษณะเด่น คือ ให้ผลผลิตเฉลี่ย 136 ดอกต่อกอต่อปี (เมื่ออายุ 3 ปี หลังปลูก) ช่อดอกสีชมพู หรือ Red 56 A โดยใช้แผ่นเทียบสี RHS colour chart เมื่อตัดขณะดอกบาน 30% จะมีอายุการปักแจกันได้นาน 13 วัน และตัดขณะดอกบาน 50% และ 80 % มีอายุการปักแจกันได้นาน 7-8 วัน

5) ดาหลาพันธุ์ตรัง 5 มีอายุตั้งแต่ปลูกโดยใช้เหง้าถึงออกดอกประมาณ 12 เดือน มีหน่อใหม่ประมาณ 36 หน่อต่อกอต่อปี อายุการเก็บเกี่ยว หลังจากแทงช่อดอกถึงเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 30% 41 วัน เก็บเกี่ยว

เมื่อบาน 50% 47 วัน และเก็บเกี่ยวเมื่อบาน 80% 52 วัน ลักษณะเด่น คือ เมื่อตัดขณะดอกบาน 30% จะมีอายุการปักแจกันได้นาน 14 วัน และตัดขณะดอกบาน 50% มีอายุการปักแจกันได้นาน 11 วัน ซ่อดอกสีแดงเข้ม หรือ Red 46 A โดยใช้แผ่นเทียบสี RHS colour chart ให้ผลผลิตเฉลี่ย 47 ดอกต่อกอต่อปี (เมื่ออายุ 3 ปี หลังปลูก)

2.2.2 ขมิ้นชันพันธุ์แนะนำ ได้แก่

1) ขมิ้นชันพันธุ์ตรัง 1 ลักษณะเด่น คือ มีสารสำคัญเคอร์คูมินอยด์เฉลี่ย 10.62% สูงกว่ามาตรฐานยาสมุนไพรไทย 112.4% มีน้ำมันหอมระเหยเฉลี่ย 7.99% สูงกว่ามาตรฐานยาสมุนไพรไทย 33.17% และมี ar - turmerone 47.904% (เก็บเกี่ยวขมิ้นชันที่อายุ 11 เดือน) เนื้อในเหง้ามีสีเหลืองส้ม หรือ Orange Group 28 B โดยใช้แผ่นเทียบสีของ The Royal Horticulture Society (RHS) ให้ผลผลิตหัวสดในภาคใต้ประมาณ

2.23 ต้นต่อไร่

2) ขมิ้นชันพันธุ์ 84-2 ลักษณะเด่นพิเศษ ให้ผลผลิตหัวสดในภาคใต้ประมาณ 2.59 ต้นต่อไร่ มีสารสำคัญเคอร์คูมินอยด์เฉลี่ย 11.04% สูงกว่ามาตรฐานยาสมุนไพรไทย 120.80% มีน้ำมันหอมระเหยเฉลี่ย 7.78% สูงกว่ามาตรฐานยาสมุนไพรไทย 29.67% และมี α - turmerone 23.38% (เก็บเกี่ยวขมิ้นชันที่อายุ 11 เดือน) เนื้อในเหง้ามีสีเหลืองส้ม หรือ Orange Group 28 B โดยใช้แผ่นเทียบสีของ The Royal Horticulture Society (RHS)

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก

3.1 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช มีการใช้แปลงปลูกปลูกพันธุกรรมพืช และแปลงอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เป็นแหล่งเรียนรู้ชนิดพันธุ์พืช ความสำคัญ และการใช้ประโยชน์จากพืชชนิดต่างๆ แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ซึ่ง ปี 2557 มีผู้มาเยี่ยมชมแปลงอนุรักษ์ ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง จำนวน 401 คน และที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส จำนวน 400 คน

3.2 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ได้มีการฝึกอบรมการขยายพันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์แก่นักเรียนและครู โรงเรียนบ้านไสตันวา ตำบลบ่อหิน อำเภอสีเกา จำนวน 87 คน ในปี 2557 ให้นักศึกษาที่มารับการฝึกงาน จำนวน 11 คน ในปี 2557 ได้ศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ของพืชที่อนุรักษ์ไว้ มอบพันธุ์ไม้หอม เช่น ต้นกระดังงาสงขลา พุดสามสี จำปีแขก บุนหสาห์รี เป็นต้น และกิ่งตอนแก้ว และโกสน ที่นักเรียนตอนได้ ให้กับโรงเรียนที่นำนักเรียนมารับการฝึกอบรม จำนวน 130 ต้น

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส ได้มีการแจกพันธุ์ดาหลา จำนวน 150 หน่อ/ปี ให้กับหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานต่างๆ ที่ว่าการอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวน 40 หน่อ/ปี สถานศึกษา ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียน ในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวน 40 หน่อ/ปี ภาคเอกชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป จำนวน 70 หน่อ/ปี และได้แจกต้นกล้าหมากแดงจำนวน 500 ต้น/ปี

สรุปผลการดำเนินงานและคำแนะนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชโองการ วันที่ 19 ตุลาคม 2548 ในวโรกาสปิดงานประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ความตอนหนึ่งว่า " โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ร่วมแรงร่วมใจกับหน่วยงานและสถานศึกษา หลายหน่วยงาน หลายสถาบัน ปฏิบัติงานด้านศึกษาและอนุรักษ์พันธุ์พืชต่างๆ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และรวบรวมผลการศึกษาวิจัยไว้เป็นหลักฐาน เป็นศูนย์รวมข้อมูลทางพันธุ์กรรมพืชที่สถาบันการศึกษาต่างๆ และผู้สนใจสามารถเข้าร่วมใช้ฐานข้อมูลได้ นอกจากศึกษาสถานะของทรัพยากรธรรมชาติแล้ว การให้ความรู้แก่ประชาชนก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างเหมาะสม วิธีสงวนรักษา เพื่อทุกคนจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน อย่างยั่งยืนตลอดไป"

ผลการสนองพระราชดำรินโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง พื้นที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา (ธารโต) ได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จคือ

1. จัดทำพื้นที่การปลูกพันธุ์กรรมพืช รวม 496 ไร่ จากพื้นที่สภาพเดิมเป็นป่าธรรมชาติที่เสื่อมโทรมในจังหวัดตรัง ให้สามารถปลูกรักษาไว้ได้พร้อมกับสำรวจพรรณไม้ ตัดป้ายชื่อประจำต้น และวัดจุดพิกัดต้น ส่วนที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา พื้นที่อำเภอธารโต สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ป่าเชิงเขา เป็นป่าธรรมชาติ แต่มีปัญหาจัดการเนื่องจากอยู่ในเขตที่มีความเสี่ยงสูงด้านความปลอดภัย การปลูกรักษาจึงอาศัยการทำความเข้าใจกับชุมชน การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช และปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง มีการปลูกรักษาพันธุ์ไม้ผลเมืองร้อน มีพันธุ์ไม้ผลเมืองร้อนจำนวน 55 ชนิด พื้นที่ 15 ไร่ และปลูกรักษาพันธุ์ผักพื้นเมือง มีพันธุ์ผักพื้นเมืองที่เป็นไม้ยืนต้น จำนวน 60 ชนิด พื้นที่ 5 ไร่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา พื้นที่ธารโต มีการปลูกรักษาพันธุ์สมุนไพร พื้นที่ 3 ไร่ มีพันธุ์พืชสมุนไพรจำนวน 81 ชนิด ไม้ผล พื้นที่ 3 ไร่ มีพันธุ์ไม้ผลพื้นเมือง 9 ชนิด ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส การปลูกรักษาพันธุ์พืชในพื้นที่รวม 16 ไร่ ได้แก่ กล้วยไม้พื้นเมือง 60 ต้น พันธุ์หม้อข้าวหม้อแกงลิง มี 2 ชนิด คือ พันธุ์ใบใหญ่ และพันธุ์ใบเล็ก จำนวน 50 ต้น พันธุ์หวาย มี 9 ชนิด พันธุ์กระทือ มี 2 ชนิด จำแนกตามสีดอกได้แก่ สีแดง และสีเหลือง จำนวน 40 กอ พันธุ์ปาล์มบังสุรย์ มี 50 ต้น พันธุ์กระทือ มี 30 กอ และพันธุ์ปาล์มจีบ มี 30 ต้น

2. กรอบการใช้ประโยชน์ ได้ทำการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช จัดทำข้อมูลพันธุ์กรรมพืช และการศึกษาลักษณะประจำพันธุ์พืช ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ สัณฐานวิทยา พืชหลายชนิด เช่น มะม่วงแก้วแดง (*Mangifera indica* L.) มะม่วงเบา (*Mangifera indica* L.) ส้มจี๊ด (*Citrus japonica* Thumb.) ลองกองป่า (*Lansium domesticum* Corr.) เงาะป่า (*Nephelium lappaceum* L.) และมะไฟป่า (*Baccaurea ramiflora* Lour.) มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์ดาหลา ในเนื้อที่ จำนวน 9 ไร่ สามารถจำแนกตามสีดอกมี 3 สี ได้แก่ ดอกสีแดง ดอกสีชมพู และดอกสีขาว และมีทั้งพันธุ์ที่มีใบเขียว และพันธุ์หน้าใบเขียวหลังใบแดง การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์หมากแดง จำนวน 5 ไร่ กิจกรรมวางแผนและพัฒนาพันธุ์พืช

ได้นำความหลากหลายของพันธุ์กรรมดาหลาและขมิ้นจากแหล่งต่างๆ มาศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิต และมีการนำพันธุ์มาพัฒนาพันธุ์พืชจนได้พันธุ์แนะนำ คือ ดาหลา 5 พันธุ์ และขมิ้นชั้น 2 พันธุ์ คือ ดาหลาพันธุ์แนะนำ ได้แก่ ดาหลาพันธุ์ตรง 1 ตรง 2 ตรง 3 ตรง 4 ตรง 5 ขมิ้นชั้นพันธุ์แนะนำ ได้แก่ ขมิ้นชั้นพันธุ์ตรง 1 และ ขมิ้นชั้นพันธุ์ 84-2

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก มีการใช้แปลงปลูกพันธุ์กรรมพืช และแปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช เป็นแหล่งเรียนรู้ชนิดพันธุ์พืช ความสำคัญ และการใช้ประโยชน์จากพืชชนิดต่างๆ แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในปี 2557 จำนวน 801 คน กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ได้มีการฝึกอบรมการขยายพันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์แก่นักเรียนและครู ในปี 2557 จำนวน 87 คน

4. คำแนะนำในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ควรคำนึงถึงภูมิสังคมของพื้นที่ เช่น ลักษณะพื้นที่ ศาสนาและการเป็นอยู่ของประชาชน อาศัยการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกของการปลูกป่าในใจคน ทั้งระดับเกษตรกรและส่วนราชการ และที่สำคัญคือการนำแหล่งพันธุ์กรรมมาใช้ประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนาซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกลับไปสู่พื้นที่ อันจะทำให้เพิ่มความรักหวงแหนในพันธุ์กรรมพืชของแต่ละชุมชนบรรลุตามพระราชประสงค์

การนำไปใช้ประโยชน์ / การขยายผล

1. การขยายพันธุ์พืชสู่ชุมชน ได้มีการแจกจ่ายพันธุ์พืช ให้กับหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานต่างๆ ที่ว่าการอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษา ศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียน ในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ภาคเอกชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป นอกจากได้สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและเพิ่มความมั่นคงทางอาหารให้เกษตรกรในภาคใต้แล้วยังเป็นการส่งเสริมให้มีการเพิ่มปริมาณต้นไม้ และพื้นที่สีเขียวให้มีมากขึ้น

2. แปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชยังเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีผู้มาศึกษาเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 5,000 ราย ในระยะเวลา 5 ปี

3. ได้มีการนำฐานพันธุ์กรรมพืชไปใช้ต่อยอดในการวิจัยและพัฒนา เช่น ขมิ้น และ ดาหลา

เอกสารอ้างอิง

กองแผนงานและวิชาการ. 2555. หนังสือแนะนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพิเศษ ในความ

รับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร. กรมวิชาการเกษตร. กรุงเทพมหานคร. 426 หน้า.

โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์. 65 หน้า.

สำนักงานหอพรรณไม้. 2557. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557.

สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 828 หน้า.

ตารางที่ 1 ตัวอย่างพืชที่สำรวจและได้ตัดป้ายชื่อพันธุ์ในแปลงปลูกปักษีพันธุ์กรรมพืชที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง

ชื่อพืช	ระดับความสูง	ตำแหน่ง
ติง (ทวย) <i>Elaeocarpus petiolata</i> .	78 m.	N 07° 31' 05.8" E 099° 24' 36.5"
ลูกท่ง <i>Ligustrum confusum</i> .	76 m.	N 07° 31' 05.6" E 099° 24' 36.3"
ตั้งข้าว <i>Ryparosa javanica</i> .	77 m.	N 07° 31' 05.5" E 099° 24' 36.7"
ส้านใบใหญ่ <i>Dillenia. sp</i>	78 m.	N 07° 31' 05.2" E 099° 24' 36.2"
หวายกำพวน <i>Calamus longisetus</i> .	86 m.	N 07° 31' 05.2" E 099° 24' 37.1"
พลับปลา <i>Microcos paniculata</i> .	74 m.	N 07° 31' 05.7" E 099° 24' 35.5"
หั่นลัด (หั่น) <i>Knema globularia</i> .	72 m.	N 07° 31' 05.5" E 099° 24' 36.0"
แดงเขา <i>Syzygium subsp circumscissum</i> .	72 m.	N 07° 31' 04.7" E 099° 24' 36.2"
อุ้มขด (สมอขด) <i>Terminaria foetidissima</i> .	66 m.	N 07° 31' 05.1" E 099° 24' 36.8"
ซี่ใต้ <i>Syzygium lineatum</i> .	68 m.	N 07° 31' 05.1" E 099° 24' 36.8"
คลอม (เหมือดควาย) <i>Aporosa villosa</i> .	68 m.	N 07° 31' 04.7" E 099° 24' 35.9"
เทพทาโร (จวง) <i>Cinnamomum porrectum</i> .	68 m.	N 07° 31' 04.5" E 099° 24' 35.9"
กาแซะ (แซะ) <i>Millettia artopurpurea</i> .	68 m.	N 07° 31' 04.6" E 099° 24' 35.9"
ตะแบก <i>Lagerstroemia cuspidate</i> .	57 m.	N 07° 31' 01.8" E 099° 24' 37.3"
กริม <i>Aporosa microstachya</i> .	63 m.	N 07° 31' 02.9" E 099° 24' 35.0"
แต้ว <i>Crotoxylum maingayi</i> .	58 m.	N 07° 31' 02.7" E 099° 24' 35.1"
ตีนนก (นน) <i>Vitex pinnata</i> .	58 m.	N 07° 31' 03.0" E 099° 24' 35.0"
สำเหล้า <i>Friesodielsia desmoides</i> .	65 m.	N 07° 31' 02.5" E 099° 24' 35.5"
เนียน <i>Diospyros diepenhorstii</i> .	62 m.	N 07° 31' 02.7" E 099° 24' 35.3"
อะราง (นนทรี) <i>Peltophorum dasyrachis</i> .	59 m.	N 07° 31' 00.4" E 099° 24' 34.9"
สะท่อนรอก <i>Elaeocarpus robustus</i> .	66 m.	N 07° 31' 02.1" E 099° 24' 35.4"
ก่อซี่รีว (ก่อหมู) <i>Catanopsis javanicus</i> .	75 m.	N 07° 30' 57.7" E 099° 24' 34.5"
นมหาว <i>Archidendron clypearia</i> .	77 m.	N 07° 30' 56.8" E 099° 24' 33.9"
จิกนม <i>Palaguium. sp.</i>	80 m.	N 07° 30' 59.2" E 099° 24' 35.0"
กระดุกไก่อ <i>Prismatomeris griffithii</i> Ridl	74 m.	N 07° 30' 57.8" E 099° 24' 34.1"
ก่อซี่รีว (ก่อหมู) <i>Catanopsis javanicus</i> .	75 m.	N 07° 30' 57.7" E 099° 24' 34.5"
นมหาว <i>Archidendron clypearia</i> .	77 m.	N 07° 30' 56.8" E 099° 24' 33.9"
เชือด <i>Cinnamomum iners</i> .	75 m.	N 07° 30' 56.3" E 099° 24' 33.7"
หว่าหิน <i>Syzygium scortechinii</i> .	66 m.	N 07° 30' 51.5" E 099° 24' 32.8"
ก่อหลักเต้าปูน (ตลับตักปูน)	77 m.	N 07° 30' 55.8" E 099° 24' 33.5"
<i>Lithocarpus sumdaicus</i> .		
บังตาน (ทะโล้) <i>Schima wallichii</i> .	75 m.	N 07° 30' 55.5" E 099° 24' 33.1"
เฉียงพ้านางแอ (คอแห้ง) <i>Ccrallia brachiata</i> .	77 m.	N 07° 30' 55.0" E 099° 24' 33.2"
พะยอม <i>Shoria roxburghii</i> .	77 m.	N 07° 30' 54.5" E 099° 24' 33.0"
พะวา (มังคุดป่า) <i>Garcinia vilersiana</i> .	80 m.	N 07° 30' 51.8" E 099° 24' 33.3"

ภาพที่ 1 แสดงสภาพพื้นที่แปลงปกปักพันธุ์กรรมพืช ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง

มะหาด

เตียน

ปาบ

จำปูลิง

ภาพที่ 2 แสดง ผลไม้เมืองร้อน ในแปลงไม้ผลเมืองร้อน ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง

กระโดน

กุ่มน้ำ

จิกนา

ตัว

มะแพบ

ภาพที่ 3 แสดงส่วนของผักพื้นเมืองที่ใช้บริโภค จากแปลงผักพื้นเมือง ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง

กล้วยไม้พื้นเมือง

หม้อข้าวหม้อแกงลิง

หวาย

กระพ้อ

ปาล์มจีบ

ภาพที่ 4 พันธุ์พืชอนุรักษ์ที่ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

ภาพที่ 5 แสดง ต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ดของมะม่วงแก้วแดง

ภาพที่ 6 แสดง ต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ดของมะม่วงเบา

ภาพที่ 7 แสดง ต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ดของส้มจี๊ด

ตรัง 1

ตรัง 2

ตรัง 3

ตรัง 4

ตรัง 5

ภาพที่ 8 แสดงดอกของดาหลาพันธุ์แนะนำ

ตรัง 1

ตรัง 84-2

ภาพที่ 9 แสดงลักษณะหัวของขมิ้นพันธุ์แนะนำ

ภาพที่10 แสดงหมากแดงที่ใช้ประดับสถานที่ ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

ภาพที่ 11 การฝึกอบรมการขยายพันธุ์พืชแก่นักเรียนโรงเรียนบ้านไสตันวา ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง

ภาพที่ 12 ต้นไม้ที่โรงเรียนรับไปปลูก มีนักเรียนช่วยกันดูแล